

HIGH MOUNTAIN AREAS AND THEIR RESILIENCE TO TOURISM DEVELOPMENT

Irena Mrak: High mountain areas and their resilience to tourism development (Visokogorska območja in njihovo odzivanje na razvoj turizma). Zbirka GeograFF II. Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Oddelek za geografijo, 168 str. Ljubljana, 2011

Ob izraziti usmerjenosti naše geografije k preučevanju geografskih značilnosti in problemov Slovenije ter bližnje sosesčine zelo redko izide znanstveno delo, ki preskoči ozko samozamejenost našega območja preučevanja in nam ponudi vpogled v geografsko problematiko kakšnega bolj oddaljenega koščka zemeljskega mozaika. Takšna je tretja monografija, ki je v lanskem letu izšla v zbirki GeograFF in jo je na osnovi kar nekaj let trajajočega preučevanja v oddaljenih gorah Karakoruma pripravila Irena Mrak. Delo je nadgradnja doktorske disertacije, v kateri je avtorica poskusila z geografskimi metodami preučevanja prodreti globlje v zapleteno problematiko hitro rastočega turizma in rekreacije v visokogorskih območjih. Na prvi pogled divja, vendar izjemno občutljiva narava je v nekaterih svetovno znanih visokogorskih območjih pod hudim pritiskom bolj ali manj množičnega alpinizma in visokogorskega turizma, ki v nekaj desetletij nazaj povsem nedotaknjeni naravi pušča kupe odpadkov ter drugih neželjenih okoljskih vplivov.

Glede na izjemno občutljivost naravnih sistemov v visokogorskem svetu in izrazito 'enosmeren' odnos med naravo in človekom v takšnem okolju (narava kot prizorišče človekovih aktivnosti) je avtorica kot izhodišče postavila model sonaravnega razvoja turizma in rekreacije v visokogorju in ga v praksi preverila na ledeniku Baltoro v Karakorumu. Model temelji na pokrajinskoekološki členitvi območja, oceni nosilnih zmogljivosti in oceni obremenjenosti, ki je nadgrajen še z vsemi elementi DPSIR. Iz tega izhaja objektivna ocena ranljivosti visokogorskega okolja in ta mora biti izhodišče načrtovanja sonaravnega razvoja turizma in rekreacije v takšnem okolju, vključno z njegovim varovanjem in ukrepi za usmerjanje sonaravnega razvoja, ki pa mora upoštevati tudi tamkajšnje družbene razmere – v primeru Karakoruma lokalne skupnosti, za katere sta alpinizem in visokogorski turizem ključna za preživetje v sodobnem svetu.

V skladu z zastavljenim ciljem je delo razdeljeno na štiri smiselna poglavja: od splošnega, geografskega pogleda na razvoj gorskega turizma in rekreacije prehaja avtorica v analizo njegovih najrazličnejših okoljskih, družbenih, kulturnih in ekonomskih učinkov, ki nujno zahtevajo, da se, zlasti na najbolj obiskanih visokogorskih območjih, prepreči stihijski razvoj dejavnosti prek zgornje meje okoljskih samočistilnih sposobnosti. Izhajajoč iz prvih dveh poglavij so v tretjem podrobno predstavljene vse faze geografskega pristopa k preučevanju te zapletene problematike, od funkcijskega vrednotenja naravnih dejavnikov in

analize učinkov gorskega turizma in rekreacije do celovite ocene ranljivosti ter smernic za doseganje sonaravnega razvoja teh dejavnosti.

Četrto poglavje je posvečeno ledeniku Baltoro v severnopakistanski regiji Gilgit-Baltistan, ki si ga je avtorica izbrala za praktično preverjanje teoretičnih izhodišč. Poleg kartiranja učinkov človekovih dejavnosti na ledeniku samem, ki so mestoma tolikšni, da celo že zmanjšujejo njegovo doživljajsko vrednost, je z intervjuji pridobila vpogled v problematiko tudi z vidika različnih akterjev teh dejavnosti na ledeniku: od alpinistov in udeležencev trekingov do nosačev, lokalnih in tujih organizatorjev ter predstavnikov nevladnih organizacij, vključno s pakistansko planinsko zvezo (Alpine Club of Pakistan). Tako nam knjiga pravzaprav predstavi dva, navidezno ločena pogleda na sedanje stanje in prihodnji razvoj širšega območja ledenika Baltoro: krhko in močno obremenjeno visokogorsko okolje na eni strani ter visokogorski turizem in rekreacija kot sodobna družbena pojava in gospodarski dejavnosti na drugi. Proti koncu monografije se oba vidika združita v konkretne predloge varovanja in upravljanja s tem, skrajno občutljivim visokogorskim okoljem, vključno s skrbjo za domače prebivalstvo, ki ima pravico do poštenega deleža tudi pri pozitivnih učinkih turizma in rekreacije tujcev v njihovih domačih gorah.

Pohvalno je, da je knjiga s tovrstno tematiko izšla v angleškem jeziku, saj je nedvomno pomemben prispevek slovenske geografije k uveljavljanju sonaravnega upravljanja visokogorskih območij v mednarodnih krogih. Za lažje razumevanje bo v pomoč kar obsežen povzetek v slovenskem jeziku, poseben čar pa dajejo knjigi avtoričine fotografije, ki jih je kot geografinja posnela med terenskim delom na ledeniku ter kot udeleženka zahtevnih alpinističnih odprav na vrhove visoko nad mogočnim, a močnim negativnim vplivom izpostavljenim ledenikom Baltoro.

Karel Natek